

Домашнє насильство щодо літніх людей та людей з інвалідністю: як розпізнати та куди звернутися по допомогу

Домашнє насильство є серйозною соціальною проблемою та порушенням прав людини. Особливо вразливими до його проявів можуть бути люди похилого віку та люди з інвалідністю, які через стан здоров'я, обмежену мобільність або потребу в постійному догляді можуть залежати від інших членів сім'ї.

Насильство щодо таких людей не завжди має очевидні прояви. Воно може залишатися непомітним для оточення протягом тривалого часу, особливо якщо постраждала людина боїться говорити про ситуацію або залежить від кривдника у питаннях догляду, фінансів чи побуту.

Яким може бути домашнє насильство

Відповідно до законодавства України, домашнє насильство може мати фізичну, психологічну, сексуальну або економічну форму.

Фізичне насильство — це, зокрема, побої, заподіяння тілесних ушкоджень, штовхання, незаконне позбавлення волі та інші дії, які завдають фізичної шкоди.

Психологічне насильство може проявлятися у вигляді образ, приниження, погроз, залякування, переслідування, контролю та ізоляції від інших людей.

Економічне насильство включає позбавлення коштів, житла, їжі, ліків чи іншого майна, обмеження доступу до власних фінансів, примушування до передачі майна або коштів.

Сексуальне насильство — будь-які дії сексуального характеру без добровільної згоди особи.

Щодо людей похилого віку та людей з інвалідністю особливо небезпечними можуть бути ситуації, коли кривдник використовує залежність людини від сторонньої допомоги для контролю над нею.

На що варто звернути увагу

Про можливе насильство можуть свідчити як окремі ознаки, так і їх поєднання. Серед них:

- незрозумілі тілесні ушкодження або страх пояснювати їх походження;
- різке погіршення фізичного чи психологічного стану;
- ознаки недостатнього харчування або виснаження;
- відсутність необхідних ліків чи засобів догляду;
- неналежні побутові та санітарні умови;
- обмеження доступу до телефону, документів, грошей або засобів пересування;
- постійний страх перед членом сім'ї чи доглядальником;
- замкнутість, тривожність або різка зміна поведінки;
- ізоляція від родичів, друзів та інших людей;
- скарги на погрози, приниження, побої або позбавлення необхідного;
- примушування до передачі коштів, майна чи документів.

Водночас наявність однієї з таких ознак сама по собі не означає, що людина стала жертвою насильства. Важливо враховувати обставини та, за необхідності, залучати відповідних фахівців.

Чому постраждалі можуть не звертатися по допомогу

Людині, яка зазнає домашнього насильства, не завжди легко розповісти про це навіть близьким.

Причинами можуть бути страх залишитися без допомоги та догляду, побоювання помсти, сором, почуття провини або залежність від кривдника.

Для людини з інвалідністю додатковими перешкодами можуть бути труднощі з пересуванням, спілкуванням або самотійним зверненням до відповідних служб.

Саме тому важливо, щоб родичі, сусіди, соціальні та медичні працівники не залишали без уваги тривожні ознаки.

Як діяти, якщо ви підозрюєте насильство

Якщо ви помітили ознаки можливого домашнього насильства щодо людини похилого віку або людини з інвалідністю, насамперед необхідно подбати про її безпеку.

Якщо ситуація дозволяє, поговоріть із людиною наодинці. Дайте зрозуміти, що ви готові вислухати її та допомогти. Не звинувачуйте постраждалу особу та не змушуйте її робити те, до чого вона не готова.

У разі безпосередньої загрози життю або здоров'ю необхідно негайно звернутися до поліції за номером 102.

Також можна звернутися:

- на урядову гарячу лінію 15-47 з питань протидії домашньому насильству;
- на національну гарячу лінію 116-123 або 0-800-500-335;
- до системи безоплатної правничої допомоги за номером 0-800-213-103;
- до органів місцевого самоврядування та соціальних служб;
- до закладів охорони здоров'я;
- до спеціалізованих служб підтримки постраждалих осіб.

Які заходи захисту передбачені законодавством

Постраждала від домашнього насильства особа має право на захист та допомогу.

У разі наявності загрози поліцейські можуть застосувати передбачені законодавством заходи реагування, зокрема винести щодо кривдника терміновий заборонний припис.

Також постраждала особа може звернутися до суду щодо застосування обмежувального припису. Такий захід може передбачати заборону кривднику перебувати у спільному місці проживання, наближатися до постраждалої особи, переслідувати її або контактувати з нею.

Отримати консультацію щодо захисту своїх прав можна в системі безоплатної правничої допомоги.

Допомога поруч

Важливо пам'ятати: вік, інвалідність, стан здоров'я або потреба у сторонньому догляді не позбавляють людину права на безпеку, повагу та захист від насильства.

Домашнє насильство не є приватною справою, яку потрібно замовчувати. Якщо ви стали свідком насильства або маєте підстави вважати, що людина перебуває в небезпеці, не залишайте ситуацію без уваги.

У разі безпосередньої загрози телефонуйте 102.

Своєчасне звернення по допомогу може допомогти захистити життя, здоров'я, майно та гідність людини.